

"Yeis, mâni-i herkemâldir. 'Neme lâzım, başkası düşünsün' istibdadın yadigârıdır." İzahı nasıldır? Yeis nasıl istibdadın yadigârıdır?

"Yeis, mâni-i herkemâldir. 'Neme lâzım, başkası düşünsün!' istibdadın yadigârıdır."(1)

"Yeis, mani-i herkemaldir." ifadesi, **ümitsizlik bütün güzellik ve mükemmelliklerin önünde bir engeldir**, anlamına geliyor. Yeis bir kanser gibidir, girdiği bedeni ve ruhu emer bitirir, mahveder. Allah'ın rahmetine zit olup, rahmetten mahrumiyete sebeptir.

Evet, **ümit**, amelin ruhu ve enerjisi gibidir, ümitsiz bir insan amelinde başarı gösteremez ve göstermeye de hakkı yoktur. Bu hususa ayette şu şekilde işaret ediliyor:

"... Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin. Çünkü kâfirler topluluğundan başkası Allah'ın rahmetinden ümit kesmez." (Yusuf, 12/87)

Talebe, üniversite imtihanını kazanmaya ümitsiz ise, o imtihanı kazanamaz ve kazanmaya bağlı bütün nimet ve güzelliklerden de mahrum kalır.

Müslüman bir mühendis, **"Bizler Avrupalı mühendisler gibi uçak, tank, gemi, çizip tasarlayamayız."** deyip, kendini ümitsizlik girdabının içine atarsa; uçak, tank, gemi çizemez ve ona bağlı güç ve kuvvetten de mahrum kalır.

Bir toplum; "Bizden adam olmaz." deyip, fakirliğe kendini salıverirse, o toplum zaruret ve fakirlik karanlığından asla kurtulamaz...

Sorunun ikinci kısmı olan "Yeis nasıl istibdadın yadigârıdır?" konusuna gelince;

Taklit ve baskının olduğu yerde kalıpcılık ve taassup çıkar. Bu da ilim adamlarının özgürlük alanını kısıtlar. Taassup ve baskı yüzünden ilim adamları farklı ve değişik düşünceleri dillendiremezler. İlim adamları fikirlerini dillendiremedikleri zaman, fikir

ve düşünce dünyası donuklaşıp matlaşır ve terakki etmez. Bu da taassup ve cehalete kuvvet verir. Cehaletin sonucunda da ümitsizlik ve banane fikri yaygınlaşır. Yani insanlar baskı korkusundan birbirlerini ikaz etmekte ümitsizliğe düşerler, neme lazım demeğe ve kendi kabuğuna çekilmeye başlarlar.

Halbuki meşverette ve hürriyette insanlar yanlış da olsa fikirlerini beyan eder, doğru, çabuk parlayıp gün yüzüne çıkar; hatalı ve yanlış fikirler de düzelme imkânı bulur. Fikirler özgürce çarpıştığı zaman, hak ve hakikat daima galip gelip yanlışları bertaraf eder.

Özet olarak, ilim ve düşünce özgürlüğünün olmadığı bir yerde, yanlış ve batıl şeyler kıyıda köşede saklanarak kök salar ve kuvvet bulur. **Manevi hastalıklar bozuk ve pis zeminlerden türer ki yeis de bunlardan birisidir.**

(1) bk. [Divan-ı Harb-i Örfi, Hakikat.](#)